

ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СТАРШОКЛАСНИКІВ

Микола Піддячий, д. пед. н., професор

Інститут педагогіки НАПН України

М. Київ, Україна

Відповідно до виявлених суперечностей у процесі формування ключових компетентностей старшокласників метою дослідження є обґрунтування педагогічних засад формування ключових компетентностей старшокласників у загальноосвітньому середовищі. Учасниками суб'єкт-об'єктної, об'єкт-суб'єктної та суб'єкт-суб'єктної взаємодії мають стати старшокласник, родина, освітні та суспільні інституції, територіальна громада. У процесі співпраці поетапно впроваджується розроблена система гармонізованого розвитку в умовах свідомої, цілеспрямованої і продуктивної взаємодії засобом проектування та формування багатогранного досвіду життєдіяльності [3, с. 82].

У процесі дослідження розкрито, що ключові компетентності є набутою в результаті діяльності характеристикою. Вони розглядається як інтегрований результат розвиваючого характеру у процесі застосування освітніх технологій. Підґрунтям для розвитку компетентностей є накопичені знання, уміння і навички до формування і розвитку здатності практично діяти, застосовуючи досвід успішної діяльності у спроектованому напрямку. Разом з тим, гармонізованість психологічної сфери старшокласників залежить від системного підходу до розбудови життєвого простору, розуміння ними природи і сутності людини, яка проявляється у процесі еволюційних змін її станів на етапах вікового розвитку [7, с. 270].

Оскільки виявлено, що проектування плану розвитку та соціально-професійного супроводу старшокласників у значній мірі не пов'язано із процесом формування їхніх ключових компетентностей то і завданням дослідження є з'ясування педагогічних засад та теоретичне обґрунтування системи соціально-професійного розвитку. У означеному контексті, розвиток старшокласників має відбуватися в процесі самотворення та творення культури. У духовному вимірі він спрямований на індивідуальний вияв у системі мотивів особистості фундаментальних потреб: 1) ідеальної потреби пізнання у процесі саморозвитку та самотворення; 2) соціальної потреби жити й працювати для людей [4, с. 145].

Для досягнення зазначеної мети сучасний навчально-виховний процес має базуватися на усвідомленні себе суб'єктом суспільної взаємодії в результаті чого набуваються вищі життєві цінності та формуються індивідуально-психологічні якості. Значна роль у процесі підготовки особистості до життя і праці, на етапах вікового розвитку, відводяться системі загальної середньої освіти. Забезпечити формування ключових компетентностей старшокласників можуть педагоги з багатогранним психологічним досвідом, який відповідає галузевим запитам на основі розроблених критеріїв [5, с. 317]. В інтеграційному ж процесі різновекторність життєвого простору старшокласників формує їх рівень психологічного досвіду, який у побудові особистісної траєкторії має аналізуватися та структурується за якісними і ціннісними ознаками.

Безперервність цього процесу забезпечує динаміку розвитку психологічної сфери особистості на всіх етапах онтогенезу [6, с. 108].

У зв'язку з цим, особливого значення в процесі формування ключових компетентностей старшокласників набуває забезпечення єдності соціального і природного, загального й індивідуального, прав і обов'язків, регламентації і творчості, знань і практики де виховання базується не на знанні, а на життєвому досвіді [1, с. 43]. Забезпечення успішності цього процесу відбувається через розробку та впровадження в загальноосвітню практику навчально-виховних систем, які у навчально-виховному процесі разом із формуванням якостей успішного засвоєння здобутих знань, створюватимуть умови для системного їх використання в практичній діяльності [2, с. 111] на побутовому, професійному та соціальному рівнях, що стимулює вмотивованість особистості до розвитку впродовж життя.

Ключові компетентності є підґрунтям для проектування соціально-професійного розвитку старшокласників, який має на меті сформуванню високий рівень готовності до реалізації особистісних і громадянських значущих цілей в умовах глобалізованого простору на засадах підвищення рівня конкурентоспроможності. Розглядається соціально-професійний розвиток як неперервний процес спрямований на духовне, інтелектуальне, фізичне, соціальне і професійне формування особистості через поетапний індивідуальний вияв у системі її мотивів фундаментальної потреби пізнання та застосуванні отриманих знань для становлення діяльнісної складової психологічної сфери з метою професійної взаємодії у процесі вироблення суспільно значущого продукту праці.

В сучасних умовах соціально-економічного господарювання необхідно стимулювати системні процеси на ринку праці, що спрямовані на обслуговування загальнолюдських цінностей та інноваційних технологій матеріального і нематеріального виробництва. З цією метою науковці та практики мають об'єднати зусилля навколо розробки та впровадження диференційованої освітньої моделі, яка забезпечить формування ключових компетентностей старшокласників у відповідно до перспектив застосування на ринку праці за галузевим принципом.

Література

1. Піддячий В. М. (2016). *Естетичні засади професійного саморозвитку майбутнього педагога*. (Дис. канд. пед. наук). Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України, Київ.

2. Піддячий В.М. (2014). Обґрунтування моделі професійного саморозвитку майбутнього вчителя. *Педагогічний і процес: теорія і практика*. Вип. 1, С. 108-114.

3. Піддячий М. І. (2016). Допрофесійна підготовка старшокласників в контексті соціально-професійної орієнтації. *Український педагогічний журнал*. Київ, 2016. Вип. 4. С. 79-85.

4. Піддячий М. І. (2015). Навчально-виховний комплект старшокласників: соціально-професійна орієнтація. *Проблеми сучасного підручника*. Київ : Пед. думка, 2015. Вип. 15 (2). С. 141-149.

5. Піддячий М. І. (2020). Ключові компетентності старшокласників: організація здорового способу життя. *Науковий часопис Національного*

педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). Київ : Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова. Вип. 3 К (123) 20. С. 315-319.

6. Піддячий М. І. (2019). Соціально-професійний розвиток: компетентності старшокласників та студентів. *Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи. Том VII: Ідентичність і свобода в освіті та науці.* Конін – Ужгород – Бельско-Бяла – Київ: Посвіт. С. 107-110.

7. Піддячий М. І. (2019). Сутність формування компетентностей старшокласників. *Реалізація компетентнісно орієнтованого навчання в освіті: теоретичний і практичний аспекти: Зб. наукових праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 4 листопада 2019 р.).* Київ : Пед. думка. С. 269-272.